

Komunikát

Červenáček se svou **nezbytnou** červenou čapkou, která mu vynesla jméno, právě už Jindru také usazoval:

„Nezapomínej, zlatíčko, že těch divochů tam venku je skoro padesát a odpočinutých, zatímco my tady skákali za míčky celé odpoledne jako diví!“

„Chi — padesát!“ vyrazil ze sebe posměšně Rychlonožka a pohlédl **útrpně** na Červenáčka. „Vždycky jsem tušil, že Červenáček nedovede počítat! Jestli je tam těch **rabíátů** deset, tak je to všechno! Strach ti zaslepil oči, chudinko,“ dodal soucitně a pošoupl Červenáčkovi jeho čapku hluboko do čela.

„Díval jsem se a počítal jsem je!“ přerušil Jarka škádlení, v němž si Rychlonožka s Červenáčkem tak libovali. „Je jich právě třináct, když chcete něco vědět!“

„Tedy zrovna dost k tomu, aby nám dokázali jedinečně napráskat,“ řekl Mirek Dušín.

„Mirku,“ zaprosil pak Rychlonožka, „bude to opravdu dnes nějak zlé. Vzal bys mi k sobě peníze? U tebe snad budou bezpečnější!“

„Já taky! Mně taky!“ pospíšil si rychle Červenáček a již oba odpočítávali své dnes vydělané peníze. Mirek je převzal. Ano, u něho snad přece budou bezpečnější. On, nejstarší a nejsilnější ze všech, spíš se ubrání té přesile.

„Mohli bychom zavolat správce hřišť,“ mínil Červenáček a snažil se, aby se jeho hlas ani trochu nechvěl. „Vyšel by s námi kus za plot a ta horda by si jistě pak už nedovolila nás přepadnout!“

Mirek jen beznadějně zavrtěl hlavou: „Víš přece dobře, že starý Dolejš přeje spíš dvoreckým hochům a nás že nemá v lásce. Vždyť má mezi nimi i dva syny. Nejraději by nás zde neviděl. Bude jistě rád, když dostaneme napráskáno! A pak — “ dodal skoro slavnostně, „nezapomínejte, že Rychlé šípy nevolají nikdy dospělé lidi na pomoc a že se ze svých kaší vylizují sami!“

„To se ví,“ dodal **pokrytecky** Rychlonožka, ačkoli měl ve skutečnosti o pomoci dospělých lidí v čas nouze docela jiný názor.

(Záhada hlavolamu, Jaroslav Foglar, 1941)

Didaktický potenciál

Text jsem vybral z klasické dobrodružné literatury, u které věřím, že stále ještě má moc oslovit (zejména mladší) žáky. Jedná se již o poněkud starší dílo, ale i díky tomu skýtá mnoho možností a rozmanitých jazykových prostředků (nejvíce je zde přímé řeči, se kterou by se v hodině pracovalo).

Cílová skupina

Pravděpodobně žáci šesté až sedmé třídy, pro starší bych již pravděpodobně vybíral jiný text.

Jazykové roviny

Morfologická rovina – v textu je hojně užito přídavných jmen a příslovcí, dá se uvažovat o jejich funkci ve větě

Lexikální rovina – zvýrazněná slova nemusí být žákům zcela jasná, nicméně lze přemýšlet i o dalších spojení (např.: užití slova *kaše*), či o přezdívkách

Syntaktická rovina – zapisování přímé řeči, užití interpunkčních znamének

Fonetická rovina – práce s intonací v přímé řeči

Úlohy, směřování, situace

Ze zmíněných směrů, kterými je možno se vydat, mi připadá nejlukrativnější rovina morfologická a syntaktická, tedy zaměření se na přídavná jména a příslovce, nebo na správný zápis přímé řeči.

V prvním případě se můžeme zaměřit mimo sémantiku i na gramatiku (např.: rozdíl Dvorce vs dvorečtí), prolínat se sem jistě bude i lexikální rovina, neboť tři ze čtyř zvýrazněných slov jsou právě přídavnými jmény/příslovci. Žáci mohou vyhledat přídavná jména a příslovce a říci, jakou funkci ve

větě plní, dále mohou napsat vlastní větu a vkládáním různých slov upravovat její význam. Toto cvičení by se pravděpodobně dalo omezit jen na jeden slovní druh, případně ho užít až při výuce příslovcí, aby byl jasně poznat kontrast.

V druhém případě se žáci mohou zamyslet nad významem čtených pomlček v textu a sami mohou odvodit pravidla psaní přímé řeči (včetně interpunkce v případě oslovení). Poučení mohou například vymyslet vlastní dialog, zde je možná práce ve dvojicích, a zapsat ho

V obou případech je výhodná diskuze a názorné příklady užitečnosti našich zjištění.